

บทที่ 5

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงสรุปการวิจัย ผลการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย ข้อเสนอแนะทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาเสนอรูปแบบรายงาน เนื้อหา วิธีการวัดค่า และวิธีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับบริษัทในประเทศไทยที่ต้องการจัดทำรายงานและเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยความสมัครใจ

วิธีการศึกษา ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัย 2 วิธี คือ การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ **ขั้นตอนที่ 1** การวิจัยเชิงสำรวจ ทำการวิจัยโดยการสำรวจข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมจากรายงานประจำปี 2538 ของบริษัทมหาชนทุกบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวม 402 บริษัท ซึ่งรายงานประจำปีของบริษัทปกติกจะประกอบด้วย งบการเงิน งบประกอบ งบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงิน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เปิดเผยสู่สาธารณชน **ขั้นตอนที่ 2** การศึกษาวิเคราะห์และออกแบบรูปแบบรายงานการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยทำการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ สำหรับในประเทศไทย ข้อมูลส่วนหนึ่งได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ อีกส่วนหนึ่งได้จากการศึกษาถึงความต้องการของผู้จัดทำและผู้ใช้ข้อมูล และความเห็นของนักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนในต่างประเทศ ข้อมูลส่วนหนึ่งได้จากผลการศึกษาวิจัยในประเทศต่าง ๆ อีกส่วนหนึ่งได้จากความเห็นของนักวิชาการและผู้ปฏิบัติจากบทความ วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการ และแหล่งอื่น ๆ หลังจากศึกษาและวิเคราะห์แล้ว ได้ทำการออกแบบรูปแบบรายงานการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยในเบื้องต้นรูปแบบรายงานที่ควรจะมีประกอบด้วย งบแสดงมูลค่าเพิ่ม รายงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน รายงานเกี่ยวกับรัฐบาล รายงานเกี่ยวกับพนักงาน และรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ **ขั้นตอนที่ 3** การวิจัยเชิงประจักษ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการรวบรวมความคิดเห็นและทดสอบการตอบสนองของนักบัญชี ผู้จัดทำ และผู้ใช้ประโยชน์จากรายงานการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมตามรูปแบบที่เสนอ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตรงตามหลักการบัญชี สอดคล้องกับต่างประเทศ และตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมากที่สุด ส่วนที่ 2 เป็นการทดสอบสมมุติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ทั้ง 2 ส่วน ทดสอบโดยใช้การสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบสมมุติฐานใช้วิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSS/ PC

สมมุติฐานการวิจัย ประกอบด้วย H_1 : ในประเทศไทย ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉลี่ยน้อยกว่า 5 H_2 : บริษัทขนาดใหญ่กว่ามีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทขนาดเล็กกว่า H_3 : บริษัทที่มีความเห็นว่าคุณผลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นประโยชน์ต่อภาพลักษณ์ของบริษัท มีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทที่มีความเห็นว่าคุณผลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่เป็นประโยชน์ต่อภาพลักษณ์ของบริษัท H_4 : สาเหตุของการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อย เกิดจากการไม่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเพื่อใช้เป็นแนวทาง และ H_5 : ความคิดเห็นโดยเฉลี่ยของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องการให้มีการพัฒนาระบบการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นมาตรฐานมากกว่า 5 ในการทดสอบสมมุติฐานทั้ง 5 ใช้วิธีประมวลผลด้วยโปรแกรม SPSS/PC[®] ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 ใช้วิธีการ Z - test เพื่อเปรียบเทียบความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉลี่ยว่าน้อยกว่า 5 หรือไม่

สมมุติฐานที่ 2 ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทขนาดใหญ่กว่าและบริษัทขนาดเล็กกว่า โดยขนาดของบริษัทจะพิจารณาจากจำนวนทุนจดทะเบียนชำระแล้ว จำนวนพนักงาน จำนวนสินทรัพย์ และจำนวนรายได้ โดยที่ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมได้จากจำนวนบรรทัดของการเปิดเผยในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อชุมชน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน และส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ

สมมุติฐานที่ 3 ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบจำนวนบรรทัดโดยเฉลี่ยของการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทที่เลือกตอบกับไม่เลือกตอบว่าสามารถเอาข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมไปใช้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจในด้านการพิจารณาภาพลักษณ์

สมมุติฐานที่ 4 วิเคราะห์โดยการหาเปอร์เซ็นต์ของผู้ที่เลือกตอบในแต่ละสาเหตุของการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อย จากนั้นนำมาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ในการทดสอบสมมุติฐานใช้วิธีการ Z - test เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของความเห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อย เกิดจากการไม่มีรูปแบบเป็นมาตรฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางว่ามากกว่าร้อยละ 5 หรือไม่

สมมุติฐานที่ 5 ใช้วิธีการ Z - test เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยเฉลี่ยของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ต้องการให้มีการพัฒนาระบบการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นมาตรฐานว่ามากกว่า 5 หรือไม่

สมมุติฐานการวิจัยเพิ่มเติม จาก H₂ ซึ่งเป็นสมมุติฐานเกี่ยวกับการเปรียบเทียบปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมระหว่างบริษัทขนาดใหญ่กว่ากับบริษัทขนาดเล็กกว่า มีสิ่งที่ควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยสามารถตั้งสมมุติฐานการวิจัยเพิ่มเติมอีกสองสมมุติฐาน ได้แก่ สมมุติฐานที่หนึ่ง บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศมากและมีจำนวนบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสูง 5 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ กลุ่มธุรกิจการเกษตร กลุ่มธนาคาร กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และกลุ่มสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และรองเท้า มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่เท่ากัน และสมมุติฐานที่สอง สัดส่วนการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมในแต่ละเรื่องไม่เท่ากัน ในการทดสอบสมมุติฐานทั้ง 2 ใช้วิธีประมวลผลด้วยโปรแกรม SPSS/PC⁺ ดังนี้

สมมุติฐานที่หนึ่ง ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมทั้ง 5 กลุ่ม ว่าเท่ากันหรือไม่ สมมุติฐานที่สอง ใช้วิธี Chi - square test (χ^2) เพื่อทดสอบสัดส่วนการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมในแต่ละเรื่องของบริษัทขนาดใหญ่กว่าและบริษัทขนาดเล็กกว่าว่าเท่ากันหรือไม่ พร้อมทั้งระดับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลเพื่อพิจารณาประโยชน์ของข้อมูล

5.2 ผลการวิจัย

การวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอน ปรากฏผลดังนี้

5.2.1 การวิจัยเชิงสำรวจ

จากการวิจัยเชิงสำรวจ พบว่าบริษัทมหาชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ สิ้นวันที่ 31 ธันวาคม 2538 รวม 402 บริษัท (รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3.1 หน้า 58) มีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งสิ้น 339 บริษัท หรือร้อยละ 84.33 มีจำนวนรายงานที่เปิดเผยรวม 753 รายงาน เฉลี่ยบริษัทละ 2.22 รายงาน (รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3.2 หน้า 68) และมีจำนวนบรรทัดที่เปิดเผยรวม 5,853 บรรทัด เฉลี่ยบริษัทละ 17.27 บรรทัด (รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3.3 หน้า 71) สำหรับรายละเอียดรูปแบบ เนื้อหาวิธีการวัดค่า และวิธีการเปิดเผย สรุปได้ดังนี้

(1) รูปแบบรายงานที่เปิดเผย ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับข้อมูลและความต้องการของบริษัท รูปแบบรายงานที่เปิดเผยส่วนใหญ่เป็นเชิงบรรยาย บางรายงานมีตาราง รูปภาพ กราฟ หรือ แผนภูมิ ประกอบบ้าง แต่น้อยมาก

(2) เนื้อหาของข้อมูลที่เปิดเผยเรียงลำดับตามจำนวนรายงาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับพนักงาน 252 รายงาน เฉลี่ยบริษัทละ 0.74 รายงาน เรื่องเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ 204 รายงาน เฉลี่ยบริษัทละ 0.60 รายงาน เรื่องเกี่ยวกับรัฐบาล 148 รายงาน เฉลี่ยบริษัทละ 0.44 รายงาน

เรื่องเกี่ยวกับชุมชน 82 รายงาน เฉลี่ยบริษัทละ 0.24 รายงาน และเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 67 รายงาน เฉลี่ยบริษัทละ 0.20 รายงาน

(3) ข้อมูลที่เปิดเผยแยกประเภทตามวิธีการวัดค่า เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 57.50 (433 รายงาน) เป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่ไม่มีหน่วยวัดเป็นเงินตรา ร้อยละ 29.88 (225 รายงาน) และเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่มีหน่วยวัดเป็นเงินตราเพียงร้อยละ 12.62 (95 รายงาน)

(4) วิธีการเปิดเผย การเปิดเผยในรายงานทางการเงินแทบจะไม่มีปรากฏ จะมีเปิดเผยในงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินบ้างเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับภาระผูกพันกับพนักงาน เช่น บำเหน็จ บำนาญ และเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพพนักงาน เป็นต้น

(5) การเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีส่วนใหญ่ปรากฏในสารจากประธานกรรมการบริษัท ประธานกรรมการบริหาร คณะกรรมการบริหาร และกรรมการผู้จัดการ หรือการแสดงผลงานประจำปี หรือแยกเป็นหัวข้อต่างหากเพื่อประชาสัมพันธ์จุดเด่นของบริษัทหรือผลิตภัณฑ์และบริการ

(6) กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุด 5 ลำดับแรก เรียงตามจำนวนรายงานเฉลี่ยต่อบริษัท ได้แก่ กลุ่มเยื่อกระดาษและกระดาษบริษัทละ 6.33 รายงาน กลุ่มธนาคารบริษัทละ 5.73 รายงาน กลุ่มพลังงานบริษัทละ 3.63 รายงาน กลุ่มเคมีภัณฑ์และพลาสติกบริษัทละ 3.40 รายงาน และกลุ่มสื่อสารบริษัทละ 3.30 รายงาน

(7) ปริมาณของข้อมูลที่เปิดเผยเรียงลำดับตามจำนวนบรรทัด เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ 1,834 บรรทัด เฉลี่ยบริษัทละ 5.41 บรรทัด เรื่องเกี่ยวกับพนักงาน 1,514 บรรทัด เฉลี่ยบริษัทละ 4.47 บรรทัด เรื่องเกี่ยวกับรัฐบาล 1,261 บรรทัด เฉลี่ยบริษัทละ 3.72 บรรทัด เรื่องเกี่ยวกับชุมชน 847 บรรทัด เฉลี่ยบริษัทละ 2.50 บรรทัด และเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 397 บรรทัด เฉลี่ยบริษัทละ 1.17 บรรทัด

5.2.2 การศึกษาวิเคราะห์และออกแบบรูปแบบรายงานการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม
ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ ในเบื้องต้นได้ออกแบบรูปแบบรายงานการบัญชีความ
รับผิดชอบต่อสังคมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยได้เป็น 5 รายงาน ดังนี้

(1) งบแสดงมูลค่าเพิ่ม	(รูปที่ 3.1 หน้า 81)
(2) รายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน	(รูปที่ 3.2 หน้า 82)
(3) รายงานเกี่ยวกับรัฐบาล	(รูปที่ 3.3 หน้า 83)
(4) รายงานเกี่ยวกับพนักงาน	(รูปที่ 3.4 หน้า 84 - 87) และ
(5) รายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์	(รูปที่ 3.5 หน้า 88)

5.2.3 การวิจัยเชิงประจักษ์

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.2.3.1 การรวบรวมความคิดเห็นและทดสอบการตอบสนองต่อตัวอย่างรูปแบบรายงานที่เสนอ

หลังจากได้จัดส่งตัวอย่างรูปแบบรายงานการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 5 รายงาน ไปรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณชนซึ่งประกอบด้วย บริษัท ในฐานะผู้จัดทำ และเปิดเผยข้อมูล สาธารณชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ในฐานะผู้ใช้ข้อมูล และนักบัญชี นักวิจัย และนักวิชาการ ในฐานะผู้พัฒนามาตรฐานการบัญชี ได้รับการตอบกลับมาและแบบสอบถามสมบูรณ์ใช้ได้รวม 331 ราย รายละเอียดแสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามปรากฏตามภาคผนวก ง หน้า 272 - 273 โดยมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับตัวอย่างรูปแบบรายงานที่เสนอสรุปตามตารางที่ 3.8 หน้า 108 เมื่อได้แก้ไขปรับปรุงรายละเอียด รูปแบบรายงานตามข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของผู้แสดงความคิดเห็นแล้ว ได้ออกแบบรูปแบบรายงานใหม่พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อรายงานที่ 5 เป็นรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ (ตัวอย่างตามภาคผนวก ก หน้า 253 - 271)

หลังจากได้จัดส่งตัวอย่างรูปแบบรายงานการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 5 รายงาน ที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วไปรับฟังความคิดเห็นจากผู้แสดงความคิดเห็นชุดเดิม หลังจากที่ได้รับแบบสอบถามชุดแรกกลับคืนมาแล้วประมาณ 1 เดือน ได้รับการตอบกลับมาและแบบสอบถามสมบูรณ์ใช้ได้รวม 190 ราย รายละเอียดแสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามปรากฏตามภาคผนวก ง หน้า 272 - 273 และรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามปรากฏตามภาคผนวก จ หน้า 274 โดยมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับตัวอย่างรูปแบบรายงานที่เสนอสรุปได้ดังนี้

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมตามรูปแบบที่เสนอ (รายละเอียดตามตารางที่ 5.1 หน้า 194)

1. ระดับคะแนนความเหมาะสมของรูปแบบการเปิดเผยข้อมูลการบัญชี

ความรับผิดชอบต่อสังคมที่เสนอ

(0 = ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง, 10 = เหมาะสมอย่างยิ่ง)

		ความเหมาะสมกับ		ความเหมาะสมเฉพาะ	
		บริษัทจดทะเบียน		กับบริษัทที่ผู้ตอบ	
		ทุกบริษัท		ทำงานอยู่	
1.1	งบแสดงมูลค่าเพิ่ม	เฉลี่ย	8.68	8.49	คะแนน
1.2	รายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน	เฉลี่ย	8.43	8.25	คะแนน
1.3	รายงานเกี่ยวกับรัฐบาล	เฉลี่ย	8.47	8.20	คะแนน
1.4	รายงานเกี่ยวกับพนักงาน	เฉลี่ย	8.32	8.19	คะแนน
1.5	รายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ	เฉลี่ย	8.54	8.34	คะแนน
	รวม	เฉลี่ย	8.49	8.29	คะแนน

2. ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมที่เสนอ

	จำนวนราย	ร้อยละ
2.1 งบแสดงมูลค่าเพิ่ม		
- เหมาะสมดีแล้ว	171	83
- ควรเพิ่มเติม	9	5
- ควรตัดออก	8	4
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	17	8
รวม	205	100
2.2 รายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน		
- เหมาะสมดีแล้ว	173	87
- ควรเพิ่มเติม	10	5
- ควรตัดออก	5	2
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	11	6
รวม	199	100
2.3 รายงานเกี่ยวกับรัฐบาล		
- เหมาะสมดีแล้ว	173	89
- ควรเพิ่มเติม	5	2
- ควรตัดออก	6	3
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	11	6
รวม	195	100
2.4 รายงานเกี่ยวกับพนักงาน		
- เหมาะสมดีแล้ว	168	87
- ควรเพิ่มเติม	8	4
- ควรตัดออก	6	3
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	11	6
รวม	193	100

	จำนวนราย	ร้อยละ
2.5 รายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ		
- เหมาะสมดีแล้ว	170	87
- ควรเพิ่มเติม	5	2
- ควรตัดออก	9	5
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	12	6
รวม	196	100
รวมทุกรายงาน (จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 190 ราย)		
- เหมาะสมดีแล้ว	855	87
- ควรเพิ่มเติม	37	4
- ควรตัดออก	34	3
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	62	6
รวม	988	100

หมายเหตุ ผู้ตอบแบบสอบถามบางรายมีความคิดเห็นมากกว่า 1 ความเห็น

รายการ	กลุ่ม ที่ 1	กลุ่มที่ 2						กลุ่มที่ 3				เฉลี่ย/ รวมทั้งสิ้น												
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	รวม	3.1	3.2	3.3	รวม													
จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (ราย)	101	10	10	10	11	10	51	16	10	12	38	190												
1. ระดับคะแนนความเหมาะสม (0 = ไม่เหมาะสม, 10 = เหมาะสม)																								
- งบแสดงมูลค่าเพิ่ม	8.82	9.10	9.00	9.10	8.60	8.70	8.72	8.75	7.50	8.25	8.26	8.68												
- รายงานเกี่ยวกับส่วนของผู้ถือหุ้น	8.50	9.10	8.80	8.90	8.50	8.50	8.59	8.50	7.50	7.83	8.03	8.43												
- รายงานเกี่ยวกับรัฐบาล	8.52	8.60	9.00	8.50	8.70	8.60	8.51	8.94	7.40	8.16	8.29	8.47												
- รายงานเกี่ยวกับพนักงาน	8.48	8.50	8.40	9.20	8.60	7.80	8.33	8.31	7.20	7.83	7.87	8.32												
- รายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์	8.80	8.80	8.80	8.90	8.70	7.30	8.33	8.68	7.40	8.00	8.13	8.54												
เฉลี่ย	8.62	8.82	8.80	8.92	8.62	8.18	8.50	8.64	7.40	8.01	8.12	8.49												
2. ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบรายงาน	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %	ราย %							
- งบแสดงมูลค่าเพิ่ม																								
- เหมาะสมดีแล้ว	94	92	9	90	9	76	10	100	9	82	9	82	46	86	14	74	9	60	8	53	31	63	171	83
- ควรเพิ่มเติม	-	-	1	10	1	8	-	-	1	9	-	-	3	5	1	5	2	13	3	20	6	12	9	5
- ควรตัดออก	3	3	-	-	1	8	-	-	-	1	9	2	4	1	5	1	7	1	7	3	6	8	4	4
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	5	5	-	-	1	8	-	-	1	9	1	9	3	5	3	16	3	20	3	20	9	19	17	8
รวม	102	100	10	100	12	100	10	100	11	100	11	100	54	100	19	100	15	100	15	100	49	100	205	100
- รายงานเกี่ยวกับส่วนของผู้ถือหุ้น																								
- เหมาะสมดีแล้ว	94	87	9	90	10	100	9	82	10	90	10	100	48	92	15	94	8	73	8	61	31	78	173	87
- ควรเพิ่มเติม	3	3	-	-	-	-	1	9	1	10	-	-	2	4	-	-	1	9	4	31	5	12	10	5
- ควรตัดออก	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	6	5	1	10	-	1	9	-	-	-	-	-	2	4	1	6	2	18	1	8	4	10	12	6
รวม	108	100	10	100	10	100	11	100	11	100	10	100	52	100	16	100	11	100	13	100	40	100	200	100
- รายงานเกี่ยวกับรัฐบาล																								
- เหมาะสมดีแล้ว	93	88	10	100	9	90	9	90	10	91	9	90	47	92	16	100	8	73	9	82	33	86	173	89
- ควรเพิ่มเติม	3	3	-	-	1	10	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1	9	-	-	1	3	5	2
- ควรตัดออก	3	3	-	-	-	-	-	-	1	9	1	10	2	4	-	-	-	-	1	9	1	3	6	3
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	7	6	-	-	-	-	1	10	-	-	-	-	1	2	-	-	2	18	1	9	3	8	11	6
รวม	106	100	10	100	10	100	10	100	11	100	10	100	51	100	16	100	11	100	11	100	38	100	195	100
- รายงานเกี่ยวกับพนักงาน																								
- เหมาะสมดีแล้ว	93	90	8	80	8	80	10	100	9	82	8	73	43	82	16	100	8	73	8	73	32	84	168	87
- ควรเพิ่มเติม	2	2	-	-	1	10	-	-	2	18	1	9	4	8	-	-	1	9	1	9	2	5	8	4
- ควรตัดออก	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	18	2	4	-	-	-	-	1	9	1	3	6	3
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	5	5	2	20	1	10	-	-	-	-	-	-	3	6	-	-	2	18	1	9	3	8	11	6
รวม	103	100	10	100	10	100	10	100	11	100	11	100	52	100	16	100	11	100	11	100	38	100	193	100
- รายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์																								
- เหมาะสมดีแล้ว	92	86	10	100	10	100	10	100	10	91	8	80	48	94	14	88	9	82	7	58	30	77	170	87
- ควรเพิ่มเติม	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	2	17	3	8	5	2
- ควรตัดออก	5	5	-	-	-	-	-	-	-	2	20	2	4	1	6	-	-	1	8	2	5	9	5	5
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	7	7	-	-	-	-	-	-	1	9	-	-	1	2	1	6	1	9	2	17	4	10	12	6
รวม	106	100	10	100	10	100	10	100	11	100	10	100	51	100	16	100	11	100	12	100	39	100	196	100
รวมทั้งสิ้น	525	100	50	100	52	100	51	100	55	100	52	100	260	100	83	100	59	100	62	100	204	100	989	100

เมื่อได้แก้ไขปรับปรุงรายละเอียดรูปแบบรายงานตามข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของผู้แสดงความคิดเห็นในครั้งหลังแล้วสามารถถอดรูปแบบรายงานในขั้นสุดท้ายได้เป็น 5 รายงาน ดังนี้

- (1) งบแสดงมูลค่าเพิ่ม
- (2) รายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน
- (3) รายงานเกี่ยวกับรัฐบาล
- (4) รายงานเกี่ยวกับพนักงาน และ
- (5) รายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ

สำหรับตัวอย่างรูปแบบรายงานและคำอธิบายแต่ละรายงานปรากฏตามรูปที่ 5.1 - 5.5

หน้า 196 - 206

รูปที่ 5.1

บริษัท รับผิดชอบต่อสังคม จำกัด (มหาชน)

งบแสดงมูลค่าเพิ่ม

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2539 และ 2538

	2539		2538	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
รายได้				
ขายสินค้าและบริการ	xxx	xxx	xxx	xxx
รายได้อื่น	xxx	xxx	xxx	xxx
การเพิ่มขึ้น(ลดลง)ของมูลค่าสินค้าคงเหลือ	xxx	xxx	xxx	xxx
รวมรายได้	xxx	100	xxx	100
หัก ค่าใช้จ่าย				
ซื้อสินค้าและบริการ	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจ่าย	xxx	xxx	xxx	xxx
รวมค่าใช้จ่าย	xxx	xxx	xxx	xxx
มูลค่าเพิ่ม	xxx	xxx	xxx	xxx
การแบ่งสรรมูลค่าเพิ่ม				
- เพื่อสิ่งแวดล้อม				
-----	xxx	xxx	xxx	xxx
-----	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
- เพื่อชุมชน (รายละเอียดประกอบ 1)				
กิจกรรมเพื่อชุมชน	xxx	xxx	xxx	xxx
บริจาคเพื่อชุมชน	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
- เพื่อรัฐบาล (รายละเอียดประกอบ 2)				
ค่าภาษีอากร	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าธรรมเนียมและอื่น ๆ	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
- เพื่อพนักงาน (รายละเอียดประกอบ 3)				
เงินเดือนและค่าจ้าง	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าสวัสดิการและผลตอบแทนอื่น	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
- เพื่อลูกค้า (รายละเอียดประกอบ 4)				
ค่าวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าบริการหลังการขายและอื่น ๆ	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
- เพื่อเจ้าของเงินทุน				
ดอกเบี้ยจ่าย	xxx	xxx	xxx	xxx
เงินปันผล	xxx	xxx	xxx	xxx
คงเหลือเป็นกำไร(ขาดทุน)สะสม	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
รวมทั้งสิ้น	xxx	100	xxx	100

คำอธิบายงบแสดงมูลค่าเพิ่ม

1. รูปแบบงบแสดงมูลค่าเพิ่ม ตามตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยเสนอให้เป็นรูปแบบมาตรฐานสำหรับทุกบริษัทที่ต้องการจัดทำและเปิดเผยโดยความสมัครใจ
2. งบแสดงมูลค่าเพิ่ม เป็นงบการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงธุรกรรมในรอทว่าบริษัทสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้นเท่าใด และมูลค่าเพิ่มนั้นได้แบ่งสรรให้กับสังคมหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง 6 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยเพื่อสิ่งแวดล้อม เพื่อชุมชน เพื่อรัฐบาล เพื่อพนักงาน เพื่อลูกค้า และเพื่อเจ้าของเงินทุน เพียงไร
3. การจัดทำงบแสดงมูลค่าเพิ่ม มีส่วนที่เหมือนกับงบการเงินตามปกติที่ถือปฏิบัติอยู่เดิม คือหลักการบันทึกบัญชีและวิธีการวัดค่า
4. ข้อมูล รูปแบบ เนื้อหา วิธีการวัดค่าและ วิธีการเปิดเผย ของงบแสดงมูลค่าเพิ่มที่เสนอมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้
 - 4.1 ข้อมูลต่าง ๆ ในงบแสดงมูลค่าเพิ่ม ได้จากระบบบัญชีตามปกติ แต่นำมาจัดประเภทใหม่
 - 4.2 รูปแบบของงบแสดงมูลค่าเพิ่ม แสดงให้ทราบถึง 1. ความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และ 2. การแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
 - 4.3 เนื้อหาของงบแสดงมูลค่าเพิ่ม ส่วนใหญ่เหมือนกับงบกำไรขาดทุน ยกเว้นส่วนที่กันไว้เป็นเงินปันผลและคงเหลือเป็นกำไรสะสม ดังนั้น การจัดทำงบแสดงมูลค่าเพิ่มจึงไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับผู้จัดทำรายงานมากนัก เนื่องจากสามารถใช้ข้อมูลชุดเดียวกับที่จัดทำงบกำไรขาดทุน แต่นำมาจัดประเภทใหม่
 - 4.4 วิธีการวัดค่าของงบแสดงมูลค่าเพิ่ม ปรากฏเฉพาะข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นหน่วยเงินตรา (Monetary Items) ตามมูลค่าในอดีต เช่นเดียวกับงบการเงินตามปกติ (แต่การพัฒนาในขั้นต่อไปอาจใช้มูลค่าปัจจุบัน มูลค่าทางเศรษฐกิจ หรือวิธีการอื่นที่เหมาะสม) เนื่องจากนำข้อมูลจากงบกำไรขาดทุนมาจัดประเภทใหม่ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณที่ไม่เป็นหน่วยเงินตรา (Non-Monetary Items) และข้อมูลเชิงคุณภาพ จะปรากฏในส่วนท้ายของรายงานต่าง ๆ ตามรายละเอียดประกอบ 1 - 4
 - 4.5 วิธีการเปิดเผยงบแสดงมูลค่าเพิ่ม ควรเป็นรายงานเสริม เพิ่มเติมจากงบการเงินตามปกติ
5. คำอธิบายรายการในงบแสดงมูลค่าเพิ่มที่สำคัญ
 - 5.1 ขาย/บริการ หมายถึง รายได้ที่เกิดจากการขายสินค้าหรือให้บริการอันเป็นรายได้หลักของกิจการ
 - 5.2 รายได้อื่น หมายถึง รายได้อื่นนอกจาก 5.1 เช่น ดอกเบี้ยรับ
 - 5.3 การเพิ่มขึ้น(ลดลง)ของมูลค่าสินค้าคงเหลือ หมายถึง ส่วนต่างระหว่างมูลค่าของสินค้าคงเหลือต้นปีกับปลายปี (ไม่ใช่การตีราคาสินค้าคงเหลือใหม่) หากเพิ่มขึ้นถือเป็นรายได้ หากลดลงถือเป็นส่วนที่หักออกจากรายได้
 - 5.4 ซื้อ/ค่าบริการ หมายถึง ต้นทุนสินค้าที่ซื้อหรือค่าบริการ เฉพาะที่จ่ายให้กับบุคคลภายนอก
 - 5.5 ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจ่าย หมายถึง ส่วนของสินทรัพย์ถาวรที่ถือเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตามระยะเวลาหรือตามเกณฑ์อื่น
 - 5.6 มูลค่าเพิ่ม หมายถึง ส่วนของรายได้ที่สูงกว่าค่าใช้จ่าย (หากรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่าย ทำให้มูลค่าเพิ่มติดลบจะนำไปหักจากกำไร(ขาดทุน)สะสม) เป็นส่วนที่กิจการสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้นกับสินค้าหรือบริการ คล้ายกับกำไร(ขาดทุน)สุทธิ แตกต่างกันในส่วนที่ไม่ได้หักต้นทุนและค่าใช้จ่ายให้กับสังคมหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่จะไปปรากฏในส่วนของงบแสดงมูลค่าเพิ่ม
 - 5.7 การแบ่งสรรมูลค่าเพิ่ม หมายถึง การแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
 - 5.8 เพื่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง การแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มเพื่อสิ่งแวดล้อม ส่วนนี้มีโครงการวิจัยที่นิตยสารโครงการร่วมผลิตบัณฑิตบริหารธุรกิจชุมชนบัณฑิตกำลังดำเนินการอยู่ ฉะนั้น การวิจัยนี้จึงไม่ครอบคลุมถึง
 - 5.9 เพื่อเจ้าของเงินทุน หมายถึง การแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มให้แก่เจ้าหนี้และผู้ถือหุ้น

รูปที่ 5.2

รายละเอียดประกอบ 1

บริษัท รับผิดชอบต่อสังคม จำกัด (มหาชน)

รายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2539 และ 2538

	2539		2538	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
1. ค่าใช้จ่ายเพื่อชุมชน				
กิจกรรมเพื่อชุมชน (บริษัทดำเนินการเอง)				
ด้านการศึกษา	xxx	xxx	xxx	xxx
ด้านการกีฬา	xxx	xxx	xxx	xxx
ด้านการศาสนา	xxx	xxx	xxx	xxx
ด้านศิลปวัฒนธรรม	xxx	xxx	xxx	xxx
ด้านสาธารณสุข	xxx	xxx	xxx	xxx
ด้านการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต	xxx	xxx	xxx	xxx
ด้านการพัฒนาอาชีพ	xxx	xxx	xxx	xxx
ด้านอื่น ๆ	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
การบริจาคเพื่อชุมชน (บริษัทบริจาคผ่านหน่วยงานอื่น)				
บริจาคให้แก่สถาบันการศึกษา	xxx	xxx	xxx	xxx
บริจาคให้แก่สถาบันศาสนา	xxx	xxx	xxx	xxx
บริจาคให้แก่โรงพยาบาลและสถานพยาบาล	xxx	xxx	xxx	xxx
บริจาคให้แก่หน่วยงานเพื่อสังคม	xxx	xxx	xxx	xxx
บริจาคให้แก่หน่วยงานเพื่อสาธารณสุข	xxx	xxx	xxx	xxx
บริจาคอื่น ๆ	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
รวมทั้งสิ้น	xxx	100	xxx	100

2. นโยบายเกี่ยวกับส่วนของชุมชนที่สำคัญ เช่น

- นโยบายเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อชุมชน
- นโยบายเกี่ยวกับการบริจาคเพื่อชุมชน
- นโยบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมช่วยเหลือชุมชนหรือสังคมด้านอื่น ๆ

3. ข้อมูลอื่น ๆ เช่น

- รายละเอียดกิจกรรมเพื่อชุมชน และประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดแก่ชุมชน
- รายละเอียดการบริจาคเพื่อชุมชน และประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดแก่ชุมชน
- กิจกรรมอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยเหลือชุมชนที่ไม่สามารถวัดค่าเป็นจำนวนเงินได้ เช่น การสร้างงานในท้องถิ่น การป้องกันการบุกรุกทำลายป่าไม้ / การปลูกพืชเสพติด และการสกัดกั้นการอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่ เป็นต้น
- กิจกรรมอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน ทั้งทางบวกและทางลบพร้อมแนวทางการแก้ไข
- ฯลฯ

คำอธิบายรายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน

1. รูปแบบรายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน ตามตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยเพียงเสนอให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับข้อมูลและลักษณะของกิจการตามความเหมาะสม
2. รายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมจากงบแสดงมูลค่าเพิ่มในส่วนที่เกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลในรายงานนี้จะวัดค่าและเปิดเผยทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งเป็นหน่วยเงินตรา (Monetary Items) หรือข้อมูลทางการเงิน (Financial Information) และไม่เป็นหน่วยเงินตรา (Non-Monetary Items) หรือไม่เป็นข้อมูลทางการเงิน (Non-Financial Information)
3. **ข้อมูล รูปแบบ เนื้อหา วิธีการวัดค่าและวิธีการเปิดเผย** ของรายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชนที่เสนอมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้
 - 3.1 ข้อมูลต่าง ๆ ในรายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน ส่วนที่ 1. ค่าใช้จ่ายเพื่อชุมชน ได้จากระบบบัญชีตามปกติ ตรงกับการแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มเพื่อชุมชนในงบแสดงมูลค่าเพิ่ม แต่แสดงให้เห็นละเอียดยิ่งขึ้น ส่วนที่ 2. นโยบายเกี่ยวกับส่วนของชุมชนที่สำคัญ และส่วนที่ 3. ข้อมูลอื่น ๆ เป็นข้อมูลอื่น ๆ นอกเหนือจากส่วนที่ 1.
 - 3.2 รูปแบบของรายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน ส่วนที่ 1. จัดทำเป็นรูปงบการเงินหรือตาราง ส่วนที่ 2. และส่วนที่ 3. สามารถจัดทำเป็นการบรรยาย รูปภาพ กราฟ และแผนภูมิ ได้ตามความเหมาะสม
 - 3.3 เนื้อหาของรายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน ประกอบด้วยข้อมูลที่แสดงถึงกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับชุมชน
 - 3.4 วิธีการวัดค่าของรายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน ส่วนที่ 1. ค่าใช้จ่ายเพื่อชุมชน เป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นหน่วยเงินตรา ส่วนที่ 2. นโยบายเกี่ยวกับส่วนของชุมชนที่สำคัญ และส่วนที่ 3. ข้อมูลอื่น ๆ เป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ
 - 3.5 วิธีการเปิดเผยรายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชน แสดงเป็นรายละเอียดประกอบงบแสดงมูลค่าเพิ่ม
4. คำอธิบายรายการในรายงานเกี่ยวกับส่วนของชุมชนที่สำคัญ
 - 4.1 กิจกรรมเพื่อชุมชน หมายถึง กิจกรรมเพื่อชุมชนที่บริษัทดำเนินการเอง
 - 4.2 การบริจาคเพื่อชุมชน หมายถึง การบริจาคเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนที่ไม่มีลักษณะเป็นกิจกรรมที่บริษัทดำเนินการเอง
 - 4.3 นโยบายเกี่ยวกับส่วนของชุมชนที่สำคัญ หมายถึง นโยบายของบริษัทเกี่ยวกับส่วนของชุมชนที่สมควรเปิดเผยแก่สาธารณชน
 - 4.4 ข้อมูลอื่น ๆ เป็นข้อมูลที่บรรยายเพิ่มเติมรายละเอียดค่าใช้จ่ายเพื่อชุมชนตามส่วนที่ 1. หรือเป็นข้อมูลอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายเพื่อชุมชนตามส่วนที่ 1. และนโยบายเกี่ยวกับส่วนของชุมชนที่สำคัญตามส่วนที่ 2.

รูปที่ 5.3

บริษัท รับผิดชอบต่อสังคม จำกัด (มหาชน)

รายงานเกี่ยวกับรัฐบาล

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2539 และ 2538

	2539		2538	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
1. ค่าใช้จ่ายเพื่อรัฐบาล				
ค่าภาษีอากร				
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	xxx	xxx	xxx	xxx
ภาษีมูลค่าเพิ่ม (ที่ไม่เป็นภาษีซื้อ)	xxx	xxx	xxx	xxx
ภาษีธุรกิจเฉพาะ	xxx	xxx	xxx	xxx
ภาษีศุลกากร	xxx	xxx	xxx	xxx
ภาษีสรรพสามิต	xxx	xxx	xxx	xxx
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	xxx	xxx	xxx	xxx
ภาษีบำรุงท้องที่	xxx	xxx	xxx	xxx
ภาษีป้าย	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าอากรแสตมป์	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าเบี้ยปรับและเงินเพิ่มภาษีอากร	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าภาษีอากรอื่น	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าธรรมเนียมและอื่น ๆ				
ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าธรรมเนียมอื่น	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าเบี้ยปรับอื่น	xxx	xxx	xxx	xxx
อื่น ๆ	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
รวมทั้งสิ้น	xxx	100	xxx	100

2. นโยบายเกี่ยวกับรัฐบาลที่สำคัญ เช่น

- นโยบายเกี่ยวกับเสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ให้กับรัฐบาลและหน่วยงานของทางการ
- นโยบายเกี่ยวกับการสนองตอบนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานของทางการ
- นโยบายเกี่ยวกับรัฐบาลด้านอื่น ๆ

3. ข้อมูลอื่น ๆ เช่น

- การได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล เช่น การส่งเสริมการลงทุน การคุ้มครอง และการลดหย่อนภาษีและค่าธรรมเนียมเป็นกรณีพิเศษ เป็นต้น
- การให้ความร่วมมือและการสนองตอบนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานของทางการ
- ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม เช่น ลดการขาดดุลการค้า ลดอัตราการค้าว่างงาน และการกระจายความเจริญสู่ชนบท เป็นต้น
- ฯลฯ

คำอธิบายรายงานเกี่ยวกับรัฐบาล

1. รูปแบบรายงานเกี่ยวกับรัฐบาล ตามตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยเพียงเสนอให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับข้อมูลและลักษณะของกิจการตามความเหมาะสม
2. รายงานเกี่ยวกับรัฐบาล เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมจากงบแสดงมูลค่าเพิ่มในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐบาล ข้อมูลในรายงานนี้จะวัดค่าและเปิดเผยทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งเป็นหน่วยเงินตรา (Monetary Items) หรือข้อมูลทางการเงิน (Financial Information) และไม่เป็นหน่วยเงินตรา (Non-Monetary Items) หรือไม่เป็นข้อมูลทางการเงิน (Non-Financial Information)
3. ข้อมูล รูปแบบ เนื้อหา วิธีการวัดค่าและวิธีการเปิดเผย ของรายงานเกี่ยวกับรัฐบาลที่เสนอมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้
 - 3.1 ข้อมูลต่าง ๆ ในรายงานเกี่ยวกับรัฐบาล ส่วนที่ 1. ค่าใช้จ่ายเพื่อรัฐบาล ได้จากระบบบัญชีตามปกติ ตรงกับการแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มเพื่อรัฐบาลในงบแสดงมูลค่าเพิ่ม แต่แสดงให้เห็นละเอียดยิ่งขึ้น ส่วนที่ 2. นโยบายเกี่ยวกับรัฐบาลที่สำคัญ และส่วนที่ 3. ข้อมูลอื่น ๆ เป็นข้อมูลอื่น ๆ นอกเหนือจากส่วนที่ 1.
 - 3.2 รูปแบบของรายงานเกี่ยวกับรัฐบาล ส่วนที่ 1. จัดทำเป็นรูปงบการเงินหรือตาราง ส่วนที่ 2. และส่วนที่ 3. สามารถจัดทำเป็นการบรรยาย รูปภาพ กราฟ และแผนภูมิ ได้ตามความเหมาะสม
 - 3.3 เนื้อหาของรายงานเกี่ยวกับรัฐบาล ประกอบด้วยข้อมูลที่แสดงถึงกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับรัฐบาล
 - 3.4 วิธีการวัดค่าของรายงานเกี่ยวกับรัฐบาล ส่วนที่ 1. ค่าใช้จ่ายเพื่อรัฐบาล เป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นหน่วยเงินตรา ส่วนที่ 2. นโยบายเกี่ยวกับรัฐบาลที่สำคัญ และส่วนที่ 3. ข้อมูลอื่น ๆ เป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ
 - 3.5 วิธีการเปิดเผยรายงานเกี่ยวกับรัฐบาล แสดงเป็นรายละเอียดประกอบงบแสดงมูลค่าเพิ่ม
4. คำอธิบายรายการในรายงานเกี่ยวกับรัฐบาลที่สำคัญ
 - 4.1 ค่าภาษีอากร หมายถึง ค่าภาษีและค่าอากรรวมทั้งค่าเบี้ยปรับและเงินเพิ่มที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายของบริษัทที่จ่ายให้กับหน่วยงานของรัฐบาล โดยที่ไม่สามารถเรียกคืนหรือผลัดภาระไปได้ และยังหมายความรวมถึงค่าภาษีอากรที่บริษัทรับภาระจ่ายแทนผู้อื่น (ยกเว้นพนักงาน) ด้วย
 - 4.2 ค่าธรรมเนียมและอื่น ๆ หมายถึง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่บริษัทจ่ายให้กับหน่วยงานของรัฐบาลที่นอกเหนือจากค่าภาษีอากร และยังหมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่บริษัทต้องจ่ายเพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายหรือตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ค่าอาชญาบัตร ค่าสัมปะทาน ค่าภาคหลวงแร่ เงินสมทบกองทุนน้ำมัน ฯลฯ แต่ไม่รวมถึงเงินได้โต๊ะหรือการจ่ายเงินนอกระบบ
 - 4.3 นโยบายเกี่ยวกับรัฐบาลที่สำคัญ หมายถึง นโยบายของบริษัทเกี่ยวกับส่วนของรัฐบาลที่สมควรเปิดเผยแก่สาธารณชน
 - 4.4 ข้อมูลอื่น ๆ เป็นข้อมูลที่บรรยายเพิ่มเติมรายละเอียดค่าใช้จ่ายเพื่อรัฐบาลตามส่วนที่ 1. หรือเป็นข้อมูลอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายเพื่อรัฐบาลตามส่วนที่ 1. และนโยบายเกี่ยวกับรัฐบาลที่สำคัญตามส่วนที่ 2.

รูปที่ 5.4

บริษัท รับผิดชอบต่อสังคม จำกัด (มหาชน)
 รายงานเกี่ยวกับพนักงาน
 สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2539 และ 2538

	2539		2538	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
1. ค่าใช้จ่ายเพื่อพนักงาน				
เงินเดือนและค่าจ้าง				
เงินเดือน	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าจ้าง	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าล่วงเวลา	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าเบี้ยเลี้ยง	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าเบี้ยประชุม	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าโบนัส	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าสวัสดิการและผลตอบแทนอื่น				
ค่ารักษาพยาบาล	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมและพัฒนา	xxx	xxx	xxx	xxx
เงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	xxx	xxx	xxx	xxx
เงินสมทบกองทุนเงินทดแทน	xx	xxx	xxx	xxx
เงินสมทบกองทุนประกันสังคม	xxx	xxx	xxx	xxx
บำเหน็จ บำนาญ และเงินชดเชยการออกจากงาน	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าประกันสุขภาพและประกันชีวิตพนักงาน	xxx	xxx	xxx	xxx
เงินพิเศษ (เช่น เบี้ยบุตร เงินประจำตำแหน่ง)	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกลุ่มพนักงาน (เช่น สหภาพแรงงานและชมรมต่าง ๆ)	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมพนักงาน	xxx	xxx	xxx	xxx
ค่าภาษีเงินได้พนักงานที่บริษัทหักให้	xxx	xxx	xxx	xxx
อื่น ๆ	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
รวมทั้งสิ้น	xxx	100	xxx	100
2. โครงสร้างอัตราค่าจ้างพนักงาน				
	2539		2538	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
หมวดบริการ (เช่น คนงาน นักการ ภารโรง)	xxx	xxx	xxx	xxx
หมวดปฏิบัติการ (พนักงานทั่วไป)	xxx	xxx	xxx	xxx
หมวดบริหารระดับต้น (หัวหน้าแผนกหรือเทียบเท่า)	xxx	xxx	xxx	xxx
หมวดบริหารระดับกลาง (หัวหน้ากองหรือเทียบเท่า)	xxx	xxx	xxx	xxx
หมวดบริหารระดับสูง (ผู้อำนวยการหรือผู้จัดการฝ่ายขึ้นไป)	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	100	xxx	100

3. โครงการฝึกอบรมและพัฒนาพนักงาน

	2539		2538	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ทุนการศึกษา	xxx	xxx	xxx	xxx
ฝึกอบรม	xxx	xxx	xxx	xxx
สัมมนา	xxx	xxx	xxx	xxx
ดูงาน	xxx	xxx	xxx	xxx
อื่น ๆ	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	100	xxx	100

4. นโยบายเกี่ยวกับพนักงานที่สำคัญ เช่น

- นโยบายเกี่ยวกับเงินเดือน ค่าจ้าง สวัสดิการ และผลตอบแทนอื่นที่ให้แกพนักงาน
- นโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาพนักงาน เช่น การให้ทุนการศึกษา การฝึกอบรม การสัมมนา การดูงาน และอื่น ๆ
- นโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่สำคัญ
- นโยบายเกี่ยวกับพนักงานด้านอื่น ๆ

5. ข้อมูลอื่น ๆ เช่น

- รายละเอียดเกี่ยวกับเงินเดือนและค่าจ้าง
- รายละเอียดเกี่ยวกับค่าสวัสดิการและผลตอบแทนอื่น
- รายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างอัตราค่าจ้างพนักงาน
- รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรมและพัฒนาพนักงาน
- สถิติเกี่ยวกับพนักงาน เช่น เพศ อายุ สัญชาติ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน การจ้างคนพิการ การเจ็บป่วย การเกิดอุบัติเหตุ การรักษาพยาบาล และอัตราการหมุนเวียนพนักงาน เป็นต้น
- การบริหารงานบุคคล
- ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน
- สิทธิและหน้าที่ที่สำคัญของพนักงาน
- โอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
- การสื่อสารและสัมพันธ์ภาพกับพนักงาน
- ฯลฯ

คำอธิบายรายงานเกี่ยวกับพนักงาน

1. รูปแบบรายงานเกี่ยวกับพนักงาน ตามตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยเพียงเสนอให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับข้อมูลและลักษณะของกิจการตามความเหมาะสม
2. รายงานเกี่ยวกับพนักงาน เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมจากงบแสดงมูลค่าเพิ่มในส่วนที่เกี่ยวกับพนักงาน ข้อมูลในรายงานนี้จะวัดค่าและเปิดเผยทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งเป็นหน่วยเงินตรา (Monetary Items) หรือข้อมูลทางการเงิน (Financial Information) และไม่เป็นหน่วยเงินตรา (Non-Monetary Items) หรือไม่เป็นข้อมูลทางการเงิน (Non-Financial Information)
3. ข้อมูล รูปแบบ เนื้อหา วิธีการวัดค่า และวิธีการเปิดเผย ของรายงานเกี่ยวกับพนักงานที่เสนอมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้
 - 3.1 ข้อมูลต่าง ๆ ในรายงานเกี่ยวกับพนักงาน ส่วนที่ 1. ค่าใช้จ่ายเพื่อพนักงาน ได้จากระบบบัญชีตามปกติตรงกับการแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มเพื่อพนักงานในงบแสดงมูลค่าเพิ่ม แต่แสดงให้เห็นละเอียดยิ่งขึ้น ส่วนที่ 2. ส่วนที่ 3. ส่วนที่ 4. และส่วนที่ 5. เป็นข้อมูลอื่น ๆ นอกเหนือจากส่วนที่ 1.
 - 3.2 รูปแบบของรายงานเกี่ยวกับพนักงาน ส่วนที่ 1. จัดทำเป็นรูปงบการเงินหรือตาราง ส่วนที่ 2. และส่วนที่ 3. จัดทำเป็นรูปตารางส่วนที่ 4. และส่วนที่ 5. สามารถจัดทำเป็นการบรรยาย รูปภาพ กราฟ และแผนภูมิ ได้ตามความเหมาะสม
 - 3.3 เนื้อหาของรายงานเกี่ยวกับพนักงาน ประกอบด้วยข้อมูลที่แสดงถึงกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับพนักงาน
 - 3.4 วิธีการวัดค่าของรายงานเกี่ยวกับพนักงาน ส่วนที่ 1. ค่าใช้จ่ายเพื่อพนักงาน เป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นหน่วยเงินตรา ส่วนที่ 2. และส่วนที่ 3. เป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่ไม่เป็นหน่วยเงินตรา ส่วนที่ 4. และส่วนที่ 5. เป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ
 - 3.5 วิธีการเปิดเผยรายงานเกี่ยวกับพนักงาน แสดงเป็นรายละเอียดประกอบงบแสดงมูลค่าเพิ่ม
4. คำอธิบายรายการในรายงานเกี่ยวกับพนักงานที่สำคัญ
 - 4.1 เงินเดือนและค่าจ้าง หมายถึง ผลตอบแทนที่บริษัทจ่ายให้กับพนักงานซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการทำงานให้บริษัท กำหนดตามผลงานหรือตามระยะเวลา
 - 4.2 ค่าสวัสดิการและผลตอบแทนอื่น หมายถึง ค่าสวัสดิการและผลตอบแทนอื่น ๆ นอกเหนือจากเงินเดือนและค่าจ้างซึ่งไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการทำงานให้บริษัท เป็นสิทธิประโยชน์ที่บริษัทให้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อสร้างความจงรักภักดีต่อบริษัท รวมทั้งค่าจ้างที่บริษัทจำเป็นต้องจ่ายตามกฎหมายและค่าจ้างที่บริษัทจ่ายโดยความสมัครใจ
 - 4.3 นโยบายเกี่ยวกับพนักงานที่สำคัญ หมายถึง นโยบายของบริษัทเกี่ยวกับพนักงานที่สมควรเปิดเผยแก่สาธารณชน
 - 4.4 ข้อมูลอื่น ๆ เป็นข้อมูลที่บรรยายเพิ่มเติมรายละเอียดตาม ส่วนที่ 1. ส่วนที่ 2. ส่วนที่ 3. และส่วนที่ 4. หรือเป็นข้อมูลอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากส่วนที่ 1. ส่วนที่ 2. ส่วนที่ 3. และส่วนที่ 4.

รูปที่ 5.5

รายละเอียดประกอบ 4

บริษัท รับผิดชอบต่อสังคม จำกัด (มหาชน)
 รายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ
 สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2539 และ 2538

	2539		2538	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
1. ค่าใช้จ่ายเพื่อลูกค้า				
 ค่าใช้จ่ายและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ				
- เพื่อเพิ่มคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการ	xxx	xxx	xxx	xxx
- เพื่อเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า	xxx	xxx	xxx	xxx
- เพื่อความปลอดภัยในการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการ	xxx	xxx	xxx	xxx
- เพื่อประหยัดการใช้ทรัพยากร	xxx	xxx	xxx	xxx
- เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	xxx	xxx	xxx	xxx
- เพื่อลดการทำลายสิ่งแวดล้อม	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
 ค่าบริการหลังการขายและอื่น ๆ				
- ค่าบริการดูแลรักษา	xxx	xxx	xxx	xxx
- ค่าซ่อมแซมและเปลี่ยนแทนโดยไม่คิดมูลค่า	xxx	xxx	xxx	xxx
- ค่าประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการ	xxx	xxx	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx	xxx	xxx
รวมทั้งสิ้น	xxx	100	xxx	100

2. นโยบายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่สำคัญ เช่น

- นโยบายเกี่ยวกับคุณภาพ ราคา และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์และบริการ
- นโยบายเกี่ยวกับการสนองตอบความต้องการของลูกค้า
- นโยบายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการด้านอื่น ๆ

3. ข้อมูลอื่น ๆ เช่น

- คุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการ ได้รับการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานอุตสาหกรรม หรือมาตรฐานอื่นจากทั้งภาครัฐบาลและเอกชน
- คุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการ ได้รับรางวัลจากการประกวด หรือจัดอันดับ
- วัตถุประสงค์มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย
- อัตราส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ/ต่างประเทศ
- การใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้หรือใช้แล้ว (Recycle)
- การช่วยเหลือสนับสนุนเกษตรกรผู้ผลิตวัตถุดิบ
- ความปลอดภัยของกระบวนการผลิต การทำลายสิ่งแวดล้อมและการป้องกันแก้ไข
- เทคโนโลยีในการผลิต
- ส่วนแบ่งตลาด
- การเปลี่ยนแปลงต้นทุนที่จำเป็นต้องให้มีการปรับราคาขาย
- ฯลฯ

คำอธิบายรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ

1. รูปแบบรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ ตามตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยเพียงเสนอให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับข้อมูลและลักษณะของกิจการตามความเหมาะสม
2. รายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมจากงบแสดงมูลค่าเพิ่มในส่วนที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ ข้อมูลในรายงานนี้จะวัดค่าและเปิดเผยทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งเป็นหน่วยเงินตรา (Monetary Items) หรือข้อมูลทางการเงิน (Financial Information) และไม่เป็นหน่วยเงินตรา (Non-Monetary Items) หรือไม่เป็นข้อมูลทางการเงิน (Non-Financial Information)
3. ข้อมูล รูปแบบ เนื้อหา วิธีการวัดค่าและวิธีการเปิดเผย ของรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่เสนอมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้
 - 3.1 ข้อมูลต่าง ๆ ในรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ ส่วนที่ 1. ค่าใช้จ่ายเพื่อลูกค้าได้จากระบบบัญชีตามปกติ ตรงกับการแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มเพื่อลูกค้าในงบแสดงมูลค่าเพิ่ม แต่แสดงให้เห็นละเอียดยิ่งขึ้น
 - 3.2 นโยบายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่สำคัญและส่วนที่ 3. ข้อมูลอื่น ๆ เป็นข้อมูลอื่น ๆ นอกเหนือจากส่วนที่ 1.
 - 3.3 รูปแบบของรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ ส่วนที่ 1. จัดทำเป็นรูปทางการเงินหรือตาราง และส่วนที่ 2. และส่วนที่ 3. สามารถจัดทำเป็นการบรรยาย รูปภาพ กราฟ และแผนภูมิ ได้ตามความเหมาะสม
 - 3.4 เนื้อหาของรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ ประกอบด้วยข้อมูลที่แสดงถึงกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ
 - 3.5 วิธีการวัดค่าของรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ ส่วนที่ 1. ค่าใช้จ่ายเพื่อลูกค้า เป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นหน่วยเงินตรา ส่วนที่ 2. นโยบายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่สำคัญและส่วนที่ 3. ข้อมูลอื่น ๆ เป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ
 - 3.6 วิธีการเปิดเผยรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ แสดงเป็นรายละเอียดประกอบงบแสดงมูลค่าเพิ่ม
4. คำอธิบายรายการในรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่สำคัญ
 - 4.1 คำวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ เป็นค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นสำคัญ และยังคงคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชนและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ซึ่งในที่สุดผลประโยชน์จะย้อนกลับมาเข้าสู่ลูกค้าหรือผู้บริโภคทางอ้อม
 - 4.2 ค่าบริการหลังการขายและอื่น ๆ เป็นค่าใช้จ่ายที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อลูกค้าหลังจากที่ลูกค้าได้ซื้อสินค้าหรือได้รับบริการไปแล้ว บริษัทไม่ได้ทอดทิ้งโดยไร้ความรับผิดชอบต่อ
 - 4.3 นโยบายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่สำคัญ หมายถึง นโยบายเกี่ยวกับส่วนของผลิตภัณฑ์และบริการที่สมควรเปิดเผยแก่สาธารณชน
 - 4.4 ข้อมูลอื่น ๆ เป็นข้อมูลที่บรรยายเพิ่มเติมรายละเอียดค่าใช้จ่ายเพื่อลูกค้าตามส่วนที่ 1. หรือเป็นข้อมูลอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายเพื่อลูกค้าตามส่วนที่ 1. และนโยบายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่สำคัญตามส่วนที่ 2.

5.2.3.2 การทดสอบสมมุติฐานการวิจัย

ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัยมีดังต่อไปนี้

สมมุติฐานที่ 1

เมื่อพิจารณาภาพรวมทุกกลุ่ม พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า ในประเทศไทย ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉลี่ยน้อยกว่า 5 ทุกระดับนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาแยกรายกลุ่ม พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานในกลุ่มผู้จัดทำและเปิดเผยข้อมูลและกลุ่มผู้ใช้ข้อมูล ทุกระดับนัยสำคัญ แต่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานในกลุ่มผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ทุกระดับนัยสำคัญ

สำหรับสาเหตุที่ผลการทดสอบไม่เป็นไปตามสมมุติฐานในกลุ่มผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง เนื่องจากตัวอย่างในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีอาชีพหรือหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น เป็นอาจารย์สอนวิชาการบัญชีในระดับปริญญาตรีขึ้นไป เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎ ข้อบังคับ และมาตรฐานการบัญชีและการเปิดเผยข้อมูล เป็นต้น

สมมุติฐานที่ 2

1. ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนทุนจดทะเบียนชำระแล้ว

พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า บริษัทขนาดใหญ่กว่า (มีจำนวนทุนจดทะเบียนชำระแล้วตั้งแต่ 451 ล้านบาทขึ้นไป) มีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทขนาดเล็กกว่า ในเรื่องผลกระทบต่อชุมชนและส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 และ 0.05 ในเรื่องส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงานและส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 แต่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทุกระดับนัยสำคัญ

2. ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนพนักงาน

พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า บริษัทขนาดใหญ่กว่า (มีจำนวนพนักงานตั้งแต่ 541 คนขึ้นไป) มีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทขนาดเล็กกว่า ในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทุกระดับนัยสำคัญ แต่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ในเรื่องผลกระทบต่อชุมชน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน และส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ ทุกระดับนัยสำคัญ

3. ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนสินทรัพย์

พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า บริษัทขนาดใหญ่กว่า (มีจำนวนสินทรัพย์ตั้งแต่ 2,521 ล้านบาทขึ้นไป) มีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทขนาดเล็กกว่า ในเรื่องผลกระทบต่อชุมชนและส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 และ 0.05 แต่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน และส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ ทุกระดับนัยสำคัญ

4. ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนรายได้

พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า บริษัทขนาดใหญ่กว่า (มีจำนวนรายได้ตั้งแต่ 2,421 ล้านบาทขึ้นไป) มีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทขนาดเล็กกว่า ในเรื่องส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 และ 0.05 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 และส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ ทุกระดับนัยสำคัญ แต่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อชุมชน ทุกระดับนัยสำคัญ

สำหรับสรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน ปรากฏตามตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมุติฐานที่ 2 : บริษัทขนาดใหญ่กว่ามีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทขนาดเล็กกว่า

ขนาดของบริษัท เมื่อพิจารณาจาก	การเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมในเรื่อง				
	สิ่งแวดล้อม	ชุมชน	รัฐบาล	พนักงาน	ผลิตภัณฑ์และบริการ
จำนวนทุนจดทะเบียน	0.4285	0.0105**	0.0270**	0.0595*	0.0510*
จำนวนพนักงาน	0.0065***	0.4240	0.4240	0.4825	0.1700
จำนวนสินทรัพย์	0.3555	0.0195**	0.0190**	0.2750	0.1090
จำนวนรายได้	0.4105	0.2920	0.0185**	0.0635*	0.0020***

หมายเหตุ ตัวเลขที่ปรากฏบนตาราง หมายถึงค่า P-Value

* ที่ปรากฏอยู่บนตัวเลข หมายถึง ระดับนัยสำคัญ 0.10 ของการทดสอบแบบทางเดียว

** ที่ปรากฏอยู่บนตัวเลข หมายถึง ระดับนัยสำคัญ 0.05 ของการทดสอบแบบทางเดียว

*** ที่ปรากฏอยู่บนตัวเลข หมายถึง ระดับนัยสำคัญ 0.01 ของการทดสอบแบบทางเดียว

จากการทดสอบสมมุติฐานข้างต้นสรุปได้ว่า ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า บริษัทขนาดใหญ่กว่ามีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทขนาดเล็กกว่าในบางเรื่อง เช่น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อชุมชน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน และส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ และในบางขนาดของสิ่งที่นำมาใช้วัดขนาดของบริษัท เช่น เมื่อพิจารณาจากทุนจดทะเบียนชำระแล้ว จำนวนพนักงาน จำนวนสินทรัพย์ และจำนวนรายได้ แต่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานในบางเรื่องและในบางขนาดของสิ่งที่นำมาใช้วัด

สำหรับสาเหตุที่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานในบางเรื่องและในบางขนาดของสิ่งที่นำมาใช้วัด อาจจะเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น การแบ่งกลุ่มตัวอย่าง สิ่งที่นำมาใช้วัดขนาดของบริษัท วิธีการทางสถิติที่ใช้ หรือปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น เช่น สัญชาติของบริษัท อายุของบริษัท สถานที่ตั้งของบริษัท ประเภทอุตสาหกรรม ความเสี่ยงที่เป็นระบบ การร่วมทุนหรือเป็นบริษัทในเครือของบริษัทต่างประเทศ รูปแบบการบริหาร การแข่งขัน คำแนะนำของผู้สอบบัญชี และปริมาณของข้อมูลที่จะเปิดเผย เป็นต้น

สมมุติฐานที่ 3

พบว่าผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า บริษัทที่มีความเห็นว่าข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นประโยชน์ต่อภาพลักษณ์ของบริษัท มีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทที่มีความเห็นว่าข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่เป็นประโยชน์ต่อภาพลักษณ์ของบริษัท ทุกระดับนัยสำคัญ

สำหรับสาเหตุที่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน อาจจะเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 มีเพียง 26 บริษัท ขณะที่กลุ่มที่ 2 มีถึง 135 บริษัท ทำให้การเปรียบเทียบกันได้ผลไม่แน่นอน หรือผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้เป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายการเปิดเผยข้อมูล หรือปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น เช่น สัญชาติของบริษัท อายุของบริษัท สถานที่ตั้งของบริษัท ประเภทอุตสาหกรรม ความเสี่ยงที่เป็นระบบ การร่วมทุนหรือเป็นบริษัทในเครือของบริษัทต่างประเทศ รูปแบบการบริหาร การแข่งขัน คำแนะนำของผู้สอบบัญชี และปริมาณของข้อมูลที่จะเปิดเผย เป็นต้น

สมมุติฐานที่ 4

เมื่อพิจารณาภาพรวมทุกกลุ่ม พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า สาเหตุของการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อย เกิดจากการไม่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเพื่อใช้เป็นแนวทาง ทุกระดับนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาแยกรายกลุ่ม พบว่าผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ในกลุ่มผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโดยตรงโดยตรง ทุกระดับนัยสำคัญ แต่ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานในกลุ่มผู้จัดทำและเปิดเผยข้อมูล และกลุ่มผู้ใช้ข้อมูล ทุกระดับนัยสำคัญ

สำหรับสาเหตุที่ผลการทดสอบไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ในกลุ่มผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโดยตรงอันได้แก่ อาจารย์สอนวิชาการบัญชีในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎ ข้อบังคับ และมาตรฐานการบัญชีและเปิดเผยข้อมูล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลเป็นอย่างดี จึงมีความเห็นว่าการไม่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางไม่ใช่สาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อย

สมมติฐานที่ 5

เมื่อพิจารณาภาพรวมทุกกลุ่มและพิจารณาแยกรายกลุ่ม พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า ความคิดเห็นโดยเฉลี่ยของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องการให้มีการพัฒนาระบบการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นมาตรฐานมากกว่า 5 ทุกระดับนัยสำคัญ

สมมติฐานเพิ่มเติมจากสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานเพิ่มเติม 1

พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า บริษัททั้ง 5 กลุ่มอุตสาหกรรมมีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่เท่ากัน ในเรื่องส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล และส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน ทุกระดับนัยสำคัญ แต่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อชุมชน และส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ ทุกระดับนัยสำคัญ

สมมติฐานเพิ่มเติม 2

1. ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนทุนจดทะเบียนชำระแล้ว

พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า อัตราส่วนการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมของทุกขนาดบริษัทไม่เท่ากัน ในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อชุมชน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล และส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน ทุกระดับนัยสำคัญ และในเรื่องส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 และ 0.05

2. ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนพนักงาน

พบว่าผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า อัตราส่วนการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมของทุกขนาดบริษัทไม่เท่ากัน ในทุกเรื่อง ทุกระดับนัยสำคัญ

3. ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนสินทรัพย์

พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า อัตราส่วนการเปิดเผยข้อมูล การบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมของทุกขนาดบริษัทไม่เท่ากัน ในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 และ 0.05 และในเรื่องผลกระทบต่อชุมชน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน และ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ ทุกระดับนัยสำคัญ แต่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ในเรื่องส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ทุกระดับนัยสำคัญ

4. ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนรายได้

พบว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า อัตราส่วนการเปิดเผยข้อมูล การบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมของทุกขนาดบริษัทไม่เท่ากัน ในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อชุมชน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน และส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ ทุกระดับนัยสำคัญ และส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 และ 0.05

สำหรับสรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน ปรากฏตามตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมุติฐานเพิ่มเติม 2 : สัดส่วนการเปิดเผยข้อมูลการบัญชี ความรับผิดชอบต่อสังคมในแต่ละเรื่องไม่เท่ากัน

ขนาดของบริษัท เมื่อพิจารณาจาก	ระดับการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมในเรื่อง				
	สิ่งแวดล้อม	ชุมชน	รัฐบาล	พนักงาน	ผลิตภัณฑ์และบริการ
จำนวนทุนจดทะเบียน	0.0023***	0.0000***	0.0021***	0.0001***	0.0143**
จำนวนพนักงาน	0.6806	0.1776	0.1351	0.4503	0.0137
จำนวนสินทรัพย์	0.0194**	0.0001***	0.1062	0.0000***	0.0003***
จำนวนรายได้	0.0014***	0.0000***	0.0338**	0.0001***	0.0000***

หมายเหตุ ตัวเลขที่ปรากฏบนตาราง หมายถึงค่า P-Value

- * ที่ปรากฏอยู่บนตัวเลข หมายถึง ระดับนัยสำคัญ 0.10 ของการทดสอบแบบทางเดียว
- ** ที่ปรากฏอยู่บนตัวเลข หมายถึง ระดับนัยสำคัญ 0.05 ของการทดสอบแบบทางเดียว
- *** ที่ปรากฏอยู่บนตัวเลข หมายถึง ระดับนัยสำคัญ 0.01 ของการทดสอบแบบทางเดียว

จากการทดสอบสมมุติฐานข้างต้นสรุปได้ว่า ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า สัดส่วนการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมของทุกขนาดบริษัทไม่เท่ากันในบางเรื่อง

เช่น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อชุมชน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน และส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ และในบางขนาดของสิ่งที่นำมาใช้วัดขนาดของบริษัท เช่น เมื่อพิจารณาจากทุนจดทะเบียนชำระแล้ว จำนวนพนักงาน จำนวนสินทรัพย์ และจำนวนรายได้ แต่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานในบางเรื่องและในบางขนาดของสิ่งที่นำมาใช้วัด

สำหรับสาเหตุที่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานในบางเรื่องและในบางขนาดของสิ่งที่นำมาใช้วัด อาจจะเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น การแบ่งกลุ่มตัวอย่าง สิ่งที่นำมาใช้วัดขนาดของบริษัท วิธีการทางสถิติที่ใช้ หรือปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น เช่น ลักษณะของบริษัท อายุของบริษัท สถานที่ตั้งของบริษัท ประเภทอุตสาหกรรม ความเสี่ยงที่เป็นระบบ การร่วมทุนหรือเป็นบริษัทในเครือของบริษัทต่างประเทศ รูปแบบการบริหาร การแข่งขัน คำแนะนำของผู้สอบบัญชี และปริมาณของข้อมูลที่จะเปิดเผย เป็นต้น

ในการทดสอบสมมุติฐานนี้ นอกจากจะทราบสัดส่วนการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมในแต่ละเรื่องของบริษัทขนาดใหญ่กว่าและบริษัทขนาดเล็กกว่าที่แตกต่างกันหรือไม่แล้ว ยังสามารถพิจารณาความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลในระดับใช้ประโยชน์ไม่ได้ (0 - 5 บรรทัด) พอมีประโยชน์ (6 - 15 บรรทัด) และมีประโยชน์มาก (ตั้งแต่ 16 บรรทัดขึ้นไป) ของบริษัทขนาดใหญ่กว่าและบริษัทขนาดเล็กกว่าได้เด่นชัดกว่า ผลการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมเปรียบเทียบระหว่างบริษัทขนาดใหญ่กว่ากับบริษัทขนาดเล็กกว่า ปรากฏตามตารางที่ 5.4 หน้า 213

ตารางที่ 5.4 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมเปรียบเทียบระหว่างบริษัทขนาดใหญ่กว่ากับบริษัทขนาดเล็กกว่า

ระดับการเปิดเผย ข้อมูล	ผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม	ผลกระทบต่อ ชุมชน	ส่วนที่เกี่ยวข้อง กับรัฐบาล	ส่วนที่เกี่ยวข้อง กับพนักงาน	ส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ผลิตภัณฑ์และ บริการ					
Low (0 - 5 บรรทัด)	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนทุนจดทะเบียนชำระแล้ว									
	เล็ก ^{***}	-	เล็ก ^{***}	-	เล็ก ^{**}	-	เล็ก ^{***}	-	เล็ก ^{**}	-
	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนพนักงาน									
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนสินทรัพย์									
	เล็ก ^{**}	-	เล็ก ^{***}	-	-	-	เล็ก ^{***}	-	เล็ก ^{***}	-
	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนรายได้									
เล็ก ^{***}	-	เล็ก ^{***}	-	เล็ก ^{**}	-	เล็ก ^{***}	-	เล็ก ^{***}	-	
Medium (6 - 15 บรรทัด)	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนทุนจดทะเบียนชำระแล้ว									
	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}	เล็ก ^{***}	-	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}
	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนพนักงาน									
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนสินทรัพย์									
	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}	-	-	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}
	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนรายได้									
-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{**}	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}	
High (16 บรรทัดขึ้นไป)	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนทุนจดทะเบียนชำระแล้ว									
	-	-	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}
	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนพนักงาน									
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนสินทรัพย์									
	-	-	-	ใหญ่ ^{***}	-	-	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}
	ขนาดของบริษัทพิจารณาจากจำนวนรายได้									
-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{**}	-	ใหญ่ ^{***}	-	ใหญ่ ^{***}	

หมายเหตุ เล็ก หมายถึง บริษัทขนาดเล็กกว่ามีการเปิดเผยข้อมูลในระดับนี้มากกว่า
 ใหญ่ หมายถึง บริษัทขนาดใหญ่กว่ามีการเปิดเผยข้อมูลในระดับนี้มากกว่า
 * ที่ปรากฏบนตัวอักษร หมายถึง ระดับนัยสำคัญ 0.10
 ** ที่ปรากฏบนตัวอักษร หมายถึง ระดับนัยสำคัญ 0.05
 *** ที่ปรากฏบนตัวอักษร หมายถึง ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากการทดสอบสมมติฐานเพื่อพิจารณาคุณภาพของข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมหรือพิจารณาระดับข้อมูลที่เปิดเผยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ พบว่าส่วนใหญ่แล้วบริษัทขนาดใหญ่จะเปิดเผยข้อมูลในระดับที่นำไปใช้ประโยชน์ได้มากกว่าบริษัทขนาดเล็กกว่า ขณะที่บริษัทขนาดเล็กกว่าจะเปิดเผยข้อมูลในระดับที่แทบจะนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้มากกว่าบริษัทขนาดใหญ่กว่า

5.3 ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยทางด้านวิชาการบัญชีที่มีผลกระทบต่อสังคมหรือสาธารณชนโดยส่วนรวม ซึ่งเป็นเรื่องที่ใหม่มากสำหรับประเทศไทย ถึงแม้ในต่างประเทศจะมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้บ้างในหลายประเทศ แต่ก็ยังไม่เคยปรากฏว่ามีการวิจัยในลักษณะทำนองนี้มาก่อนเลย ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงมีข้อจำกัดหลายประการ ดังนี้

5.3.1 ข้อจำกัดในเรื่องการอ้างอิงวิธีการวิจัยในอดีต

เนื่องจากการวิจัยด้านวิชาการบัญชีทำนองนี้ไม่เคยมีปรากฏมาก่อน ดังนั้น จึงไม่สามารถกล่าวอ้างถึงวิธีการวิจัยในอดีตได้ จึงอาจทำให้มีการโต้แย้งได้ว่าวิธีการวิจัยนี้เหมาะสมเพียงพอหรือไม่ และเป็นที่ยอมรับหรือเชื่อถือได้หรือไม่ เพียงใด

5.3.2 ข้อจำกัดในเรื่องวิธีการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยฉบับนี้ส่วนใหญ่เป็นการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ (Subjective) ดังนั้น ข้อมูลที่ได้รับในส่วนนี้จะขึ้นอยู่กับสภาวะจิตใจ อารมณ์ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ฯลฯ ของกลุ่มตัวอย่าง อาจทำให้ผลการวิจัยเปลี่ยนแปลงไปตามกลุ่มตัวอย่างตามกาลเวลา หรือตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การวิจัยนี้เป็นการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จึงไม่สามารถใช้วิธีการทดสอบทางสถิติที่แสดงค่าเป็นตัวเลขที่คงที่ได้ ผลที่ได้จะขึ้นอยู่กับกลุ่มตัวอย่างและจิตใจหรือความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในขณะนั้น

5.3.3 ข้อจำกัดในเรื่องขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการวิจัยฉบับนี้จำเป็นต้องจำกัดขอบเขตของตัวอย่างเฉพาะบริษัทมหาชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งถูกกำหนดให้ต้องจัดทำรายงานประจำปีและเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณชน เพื่อให้สามารถศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ การจำกัดขอบเขตนี้อาจทำให้ไม่เป็นตัวแทนที่ดีของบริษัททุกบริษัทในประเทศไทยได้

5.3.4 ข้อจำกัดในเรื่องขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในทางทฤษฎี เพื่อให้ผลการวิจัยประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแพร่หลายและทั่วถึง แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากในประเทศไทยมีผู้ให้ความร่วมมือกับการวิจัย น้อยมาก ทำให้แบบสอบถามได้รับตอบกลับคืนค่อนข้างน้อย ทั้ง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ใช้ความอดทนและเวลาในการติดตามอย่างมากมาย และทุกวิถีทาง ทั้งทางจดหมาย โทรศัพท์ โทรสาร และบุคคล ทั้งด้วยตนเอง ผู้ช่วย ญาติ เพื่อน และผู้ที่เคยรู้จักกัน จึงจะได้จำนวนตัวอย่างเพียงพอที่จะนำมา วิเคราะห์ได้

5.3.5 ข้อจำกัดในเรื่องคุณสมบัติของตัวอย่าง

เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายอย่างแพร่หลายและทั่วถึงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ทำให้ ได้กลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มที่ไม่มีความรู้ด้านการบัญชีและเรื่องที่ทำวิจัยมากนัก เป็นผลให้ข้อคิดเห็นหรือ ข้อเสนอแนะบางประการไม่สามารถนำมาใช้พิจารณาได้ เนื่องจากขัดกับหลักการบัญชี หรือขัดกับ หลักภาษีอากร หรือเป็นเรื่องอื่นที่นอกเหนือจากเรื่องที่ทำวิจัย หากคัดเลือกเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มี ความรู้ด้านการบัญชีและเรื่องที่ทำวิจัยเท่านั้น ก็จะทำให้ได้รับฟังความคิดเห็นเฉพาะกลุ่มไม่แพร่หลาย และทั่วถึงเพียงพอ

5.3.6 ข้อจำกัดในเรื่องแบบสอบถาม

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้มีความละเอียดรอบคอบและมีความสมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่จะ เป็นได้ จำเป็นต้องใช้แบบสอบถามที่ละเอียดและสอบถามความคิดเห็นในหลาย ๆ เรื่อง เพื่อนำ คำตอบมาใช้ศึกษาวิเคราะห์และทดสอบสมมุติฐานในหลาย ๆ ประเด็น ผู้ตอบแบบสอบถามต้องใช้ ความอุตสาหในการตัดสินใจแสดงความคิดเห็นค่อนข้างมาก ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนมีความรู้สึก ว่าแบบสอบถามตอบยากและใช้เวลานาน จึงละเลยที่จะตอบ หรือมอบหมายให้ผู้อื่นตอบแทน หรือ ตอบโดยไม่พิถีพิถันมากนัก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ได้รับแบบสอบถามตอบกลับคืน น้อย ซ้ำกว่าเวลาที่กำหนด และตอบคำถามไม่ละเอียดนัก

5.4 ข้อเสนอแนะทางปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยพบว่าในปัจจุบันนี้องค์กรธุรกิจทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ได้เริ่มตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและมีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยความสมัครใจมากขึ้น สำหรับในประเทศไทย การเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อ สังคมยังอยู่ในวงจำกัดและมีปริมาณข้อมูลที่เปิดเผยไม่มากนัก นอกจากนี้รูปแบบรายงานที่เปิดเผยยัง

หลากหลายไม่เป็นมาตรฐาน จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ออกแบบรูปแบบรายงานการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับองค์กรธุรกิจในประเทศไทยที่ต้องการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยความสมัครใจขึ้นรวม 5 รายงาน ในขั้นแรกนี้ขอเสนอให้บริษัทมหาชนทุกบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดทำรายงานตามรูปแบบที่เสนอนี้ก่อน เนื่องจากมีความพร้อมมากที่สุดและมีประโยชน์ที่จะเกิดกับบริษัทและส่วนรวมหรือสังคมมากที่สุด ขั้นต่อไปจึงค่อยขยายขอบเขตออกไปยังองค์กรธุรกิจอื่น ๆ

อนึ่ง การที่บริษัทมหาชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมตามรูปแบบรายงานที่เสนอนี้จะเกิดผลดีและผลเสียต่อบริษัทและส่วนรวมดังนี้

5.4.1 ผลต่อบริษัท

5.4.1.1 ผลดี

(1) เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้สาธารณชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ใช้ข้อมูลทราบว่าบริษัทมีการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นเพียงใด

(2) เป็นการเสนอข่าวสารข้อมูลที่ทำให้สาธารณชนเข้าใจถึงกิจกรรมของบริษัทที่ส่งผลกระทบต่อหรือเกี่ยวข้องกับสังคมอย่างถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริง

(3) ทำให้สาธารณชนทราบถึงการคืนผลประโยชน์ให้แก่สังคมในรูปแบบของการแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มในด้านต่าง ๆ เช่น เพื่อสิ่งแวดล้อม เพื่อชุมชน เพื่อรัฐบาล เพื่อพนักงาน เพื่อลูกค้า และเพื่อเจ้าของเงินทุน เป็นต้น

(4) เป็นการแสดงถึงความจริงใจของบริษัท จึงกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูล ซึ่งมีผลต่อภาพลักษณ์ของบริษัทและผลิตภัณฑ์หรือบริการของบริษัท

(5) บริษัทสามารถเปิดเผยข้อมูลได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ที่นำไปพิจารณาตัดสินใจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากรูปแบบรายงานเป็นรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน เหมาะสมตามหลักการบัญชี สอดคล้องกับต่างประเทศ และตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นส่วนใหญ่

5.4.1.2 ผลเสีย

(1) ข่าวสารข้อมูลบางอย่างเป็นความลับของบริษัท หากเปิดเผยจะส่งผลเสียให้แก่บริษัทมากกว่าผลดี เช่น โครงการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ อาจทำให้คู่แข่งได้เปรียบ ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทนพนักงานอาจทำให้พนักงานเรียกร้องมากขึ้นหรือ

มีโอกาสถูกดึงตัวจากคู่แข่งมากขึ้น และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสังคมในทางลบอาจทำให้สาธารณชนหรือกลุ่มอนุรักษ์เกิดการต่อต้าน เป็นต้น

(2) บริษัทต้องเสียต้นทุนในการจัดทำและเปิดเผยข่าวสารข้อมูลเพิ่มขึ้น และอาจเป็นภาระหนักแก่บริษัทขนาดเล็กที่ขาดความพร้อมในด้านต่าง ๆ

(3) บริษัทที่มีข่าวสารข้อมูลที่จะเปิดเผยน้อยหรือไม่มีข่าวสารข้อมูลจะเปิดเผยต้องเสียเปรียบคู่แข่ง

5.4.1.3 แนวทางแก้ไข

เมื่อเปรียบเทียบผลดีและผลเสียแล้วจะเห็นได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบรายงานที่เสนอจะเป็นผลดีต่อบริษัทมากกว่าผลเสีย สำหรับผลเสียสามารถแก้ไขได้ดังนี้

(1) ข่าวสารข้อมูลที่บริษัทพิจารณาว่าอาจส่งผลเสียต่อบริษัทมากกว่าผลดีควรพิจารณาขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลให้เหมาะสมเพื่อไม่ให้เสียเปรียบคู่แข่งหรือส่งผลเสียต่อบริษัท รวมทั้งปรับปรุงการดำเนินงานของบริษัทในบางด้านเพื่อแก้ไขภาพลักษณ์ของบริษัท เช่น ปรับปรุงและแก้ไข รวมทั้งหาแนวทางในการป้องกันหรือชดเชยผลกระทบในทางลบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสังคม และประชาสัมพันธ์หรือเปิดเผยข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สาธารณชน เป็นต้น

(2) ต้นทุนเพิ่มขึ้นที่เกิดจากการจัดทำและเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมตามรูปแบบรายงานที่เสนอ หากเป็นบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนนี้อยู่แล้วจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการจัดรูปแบบใหม่ไม่มากนัก เนื่องจากเป็นข้อมูลที่บริษัทมีอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นบริษัทที่ยังไม่เคยเปิดเผยข้อมูลส่วนนี้มาก่อนจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการบันทึกและจัดทำรายงานเพิ่มขึ้นไม่มากนัก เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากระบบบัญชีการเงินที่บริษัทจัดทำอยู่แล้วแต่นำมาจัดประเภทใหม่ ส่วนข้อมูลเพิ่มเติมจากงบการเงินเป็นข้อมูลที่เป็นรายละเอียดหรือข้อมูลที่เป็นการบรรยายจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเฉพาะในปีแรก ส่วนปีต่อ ๆ มาแทบจะไม่ต้องเสีย เนื่องจากได้จัดระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและรูปแบบรายงานไว้เรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้ ระบบสารสนเทศสมัยใหม่ยังช่วยจัดทำให้โดยแทบจะไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเมื่อคำนวณเฉลี่ยต่อหุ้นหรือจำนวนผู้ถือหุ้นแล้วเป็นจำนวนเล็กน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับแล้วนับว่าคุ้มค่า

(3) บริษัทที่มีข่าวสารข้อมูลที่จะเปิดเผยน้อยหรือไม่มีข่าวสารข้อมูลจะเปิดเผยควรเพิ่มกิจกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและการรายงานให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

5.4.2 ผลต่อส่วนรวม

5.4.2.1 ผลดี

(1) ทำให้เกิดวิวัฒนาการทางการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศไทยทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ เป็นผลให้มาตรฐานการบัญชีไทยเข้าสู่มาตรฐานสากลยิ่งขึ้น สอดคล้องกับระบบการค้าเสรีตามข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services - GATS) ขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO)

(2) ทำให้องค์กรธุรกิจมีการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

(3) ทำให้องค์กรธุรกิจในฐานะผู้ผลิตข้อมูล เปิดเผยข้อมูลให้กับผู้ใช้ ซึ่งเป็นผู้บริโภคข้อมูลได้อย่างทั่วถึง เสมอภาค และตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง

(4) เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวม เช่น กระตุ้นให้องค์กรธุรกิจมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีการสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมและชุมชนมากขึ้น มีการปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการมากขึ้น ทำให้ภาครัฐบาลและเอกชนมีการประสานสอดคล้องกันมากขึ้น ลูกจ้างมีความเข้าใจบริษัทมากขึ้น ลดข้อพิพาทแรงงานลง ราคาสินค้าและบริการเหมาะสมกับคุณภาพมากขึ้น และผู้ใช้ข่าวสารข้อมูลมีข่าวสารข้อมูลเพื่อการตัดสินใจมากขึ้น เป็นต้น

(5) เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะเชื่อมต่อบัญชีธุรกิจกับบัญชีรายได้ประชาชาติ

5.4.2.2 ผลเสีย

(1) องค์กรธุรกิจอาจเปิดเผยข้อมูลที่เกินความจริงหรือข้อมูลที่อาจทำให้ผู้ใช้หลงเข้าใจผิดได้

(2) ข่าวสารข้อมูลอาจมากเกินไป ทำให้ผู้ใช้ข้อมูลไม่สามารถแยกแยะได้ว่าข้อมูลใดสำคัญต่อการใช้พิจารณาตัดสินใจ

5.4.2.3 แนวทางแก้ไข

เมื่อเปรียบเทียบผลดีและผลเสียแล้วจะเห็นได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบรายงานที่เสนอมจะเป็นผลดีต่อส่วนรวมมากกว่าผลเสีย สำหรับผลเสียสามารถแก้ไขได้ดังนี้

(1) หน่วยงานของทางการควรช่วยเหลือสอดส่องดูแลและตรวจสอบข้อมูลที่เปิดเผยเพื่อป้องกันการเปิดเผยข้อมูลที่เกินความจริงหรือข้อมูลที่อาจทำให้ผู้ใช้หลงเข้าใจผิด และในอนาคตอาจกำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องตรวจสอบหรือสอบทานข้อมูลส่วนนี้ด้วย

(2) หน่วยงานของทางการ หรือสถาบันวิชาชีพบัญชีควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการเปิดเผยข้อมูลที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐาน พร้อมทั้งให้ความรู้กับ

นักบัญชี ผู้จัดทำ และผู้ใช้ข้อมูล เพื่อให้มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้ใช้สามารถเข้าใจข้อมูลที่เปิดเผยและสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

จากผลการวิจัยและจากข้อจำกัดของการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบแนวทางในการทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไปในอนาคตได้หลายแนวทาง นอกจากนี้ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการเปิดมิติใหม่ของการบัญชีในด้านสังคม ซึ่งสามารถศึกษาต่อไปให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีก ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไปในอนาคต ดังนี้

5.5.1 การทำวิจัยซ้ำการวิจัยฉบับนี้

เนื่องจากการวิจัยฉบับนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการ ดังนั้น ผลการวิจัยยังอาจจะไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร ถ้ามีการทำการวิจัยประเภทเดียวกันโดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันหากผลออกมาตรงกัน ผลที่ออกมาจะช่วยยืนยันหรือสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น หากผลที่ออกมาขัดแย้งกับผลการวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้ทราบว่าผลการวิจัยนี้ยังไม่แน่นอน ซึ่งควรจะได้มีการศึกษากันใหม่

5.5.2 ขยายการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เนื่องจากการวิจัยฉบับนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการ ดังนั้น เพื่อให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ควรขยายการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการแก้ไขข้อจำกัดต่าง ๆ ดังเช่น ใช้วิธีการทางสถิติหรือวิธีการวิจัย (Methodology) ที่เหมาะสมและสามารถให้ผลที่แสดงค่าเป็นตัวเลขที่คงที่ได้ ขยายกลุ่มตัวอย่างให้กว้างขวางยิ่งขึ้นโดยรวมบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเข้าไปด้วย ปรับปรุงวิธีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างให้มีความรู้ด้านการบัญชีและเรื่องที่ทำวิจัยให้มากที่สุด แต่ขณะเดียวกันก็ให้กระจายไปอย่างแพร่หลายและทั่วถึงมากที่สุดด้วย เป็นต้น

5.5.3 ขยายการวิจัยไปยังแขนงอื่น

การวิจัยฉบับนี้เป็นแขนงหนึ่งของการบัญชีด้านสังคม เมื่อการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมได้รู้จักกันแพร่หลายมากขึ้น มีผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจมากขึ้น ก็ควรมีการขยายการวิจัยการบัญชีด้านสังคมแขนงอื่นเพิ่มเติม เช่น Socio - Economic Accounting (SEA), Total Impact Accounting (TIA), Social Indicators Accounting (SIA), Societal Accounting (SA), และ Human Resource Accounting (HRA) เป็นต้น

5.5.4 การวิจัยถึงความมีประโยชน์หรือความมีคุณค่าของข้อมูล (Information content)

เพื่อวิจัยถึงความมีประโยชน์หรือความมีคุณค่าของข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมที่เปิดเผย เช่น การทดสอบการตอบสนองของ ราคาหลักทรัพย์ (Price) ผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ (Return) ผลกำไร (Earning) และอัตราส่วนระหว่างราคาหลักทรัพย์ต่อผลกำไร (Price/Earning Ratio) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณชน เป็นต้น

5.5.5 การวิจัยถึงความจำเป็นหรือความต้องการระบบบัญชี

เพื่อวิจัยถึงความจำเป็น (Need) หรือความต้องการ (Demand) ระบบการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันและปรัชญาการบริหารงานองค์กรในยุคใหม่

5.5.6 การวิจัยถึงการใช้ประโยชน์จากข้อมูล

เพื่อวิจัยถึงการ ใช้ประโยชน์จากข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมที่เปิดเผย เช่น การนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินใจลงทุน ให้สินเชื่อ ให้กู้ยืม สนับสนุนกิจการ หรือทำงานกับบริษัท การนำไปใช้ในส่วนของรัฐบาลหรือทางการ เช่น การกำกับ ควบคุม ดูแล และกำหนดมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับธุรกิจ การนำไปใช้ระดับมหภาค เช่น วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม กำหนดนโยบายภาษีอากร กำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุน การนำไปใช้ในการกำหนดมาตรฐานหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับการบัญชี การรายงาน และการเปิดเผยข้อมูล การนำไปใช้ในการเจรจาต่อรอง และระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับแรงงาน และการบริหารทรัพยากรบุคคล ตลอดจนการนำไปใช้ในการพิจารณาภาพลักษณ์ของบริษัท เพื่อติดต่อทำธุรกิจซื้อขายสินค้าและบริการหรือร่วมงานกัน

5.5.7 การวิจัยถึงผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูล

เพื่อวิจัยถึงผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีต่อบริษัท ในฐานะผู้จัดทำและเปิดเผยข้อมูล ต่อสาธารณชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ในฐานะผู้ใช้ข้อมูล และต่อนักบัญชี นักวิจัย และนักวิชาการ ในฐานะผู้พัฒนามาตรฐานการบัญชี โดยวิจัยถึงประโยชน์ ผลเสีย และการตอบสนอง รวมทั้งการเปรียบเทียบระหว่างประโยชน์กับโทษของการเปิดเผยข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมให้ตรงตามหลักการบัญชี มีความเป็นสากล ตรงตามความต้องการของผู้จัดทำและผู้ใช้ประโยชน์ และเหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทย

5.5.8 การวิจัยถึงทิศทางที่ควรจะเป็น

เพื่อวิจัยถึงทิศทางในอนาคตของการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย เช่น ควรมีรูปแบบอย่างไร ควรมีเนื้อหาประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้าง ควรใช้วิธีการวัดค่าอย่างไร ค่าที่เป็นเงินควรตีมูลค่าด้วยวิธีการใด ควรเปิดเผยข้อมูลอย่างไร ข้อมูลควรจะต้องมีการตรวจสอบรับรองหรือไม่ ควรกำหนดเป็นการบังคับให้ต้องทำหรือไม่ ตลอดจนควรกำหนดเป็นมาตรฐานการบัญชีของประเทศไทยหรือไม่ เป็นต้น

5.5.9 การวิจัยถึงปัจจัยที่ทำให้มีการเปิดเผยและไม่เปิดเผยข้อมูล

เพื่อวิจัยถึงปัจจัยหรือสาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ธุรกิจมีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม และเพื่อวิจัยถึงปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ธุรกิจไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาใช้ในการทำให้ธุรกิจมีการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

5.5.10 การวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณข้อมูลที่เปิดเผย

เป็นการวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับปริมาณข้อมูลที่เปิดเผย เพื่อพิจารณาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใด ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ขนาดของบริษัท สัญชาติของบริษัท อายุของบริษัท สถานที่ตั้งบริษัท ประเภทอุตสาหกรรม ความเสี่ยงที่เป็นระบบ การร่วมทุนหรือเป็นบริษัทในเครือของบริษัทต่างประเทศ และรูปแบบการบริหาร เป็นต้น